



Enligt sändlista

Bildande av naturreservatet Forsakar med Lillaforsskogen i Kristianstads kommun

Uppgifter om naturreservatet

Namn	Forsakar med Lillaforsskogen
Kommun	Kristianstad
Socken	Degeberga
Gränser	Området är markerat med punktstreckad linje på bifogad karta (bilaga 1)
Fastigheter	Degeberga 27:39, 27:40, 27:47, 27:59 (del av), 27:70 (del av), 58:1 (del av), Borråkra 3:2 och 3:3 (del av)
Läge	Området är beläget ca 1,5 km SV Degeberga kyrka.
Kartblad	Topografiska kartan: 2D NO Tomelilla Ekonomiska kartan: 2D 7i Norrlia (023 78) 2D8i Degeberga (023 88)
Koordinater	Ö: 139107, N: 619049
Naturgeografisk region	7. Skånes sediment- och horstområden, gränsande mot 8. Nordöstskaånes barrskogslandskap
Areal	Ca 38 ha
Förvaltare	Länsstyrelsen i Skåne län

Länsstyrelsens beslut

Med stöd av 7 kap 4 § miljöbalken förklarar Länsstyrelsen det område som utmärkts med kraftig punktstreckad linje på bifogade karta (bilaga 1) som naturreservat.

För att trygga syftet med naturreservatet skall de föreskrifter gälla, som anges nedan med stöd av 7 kap 5, 6 och 30 §§ miljöbalken. Med stöd av 7 kap 7§ miljöbalken förklarar Länsstyrelsen att, när detta beslut vunnit laga kraft, skall Länsstyrelsens i Kristianstads län beslut om fridlysning av naturminnesmärke (naturreservat) vid Forsakar den 28 december 1928, dnr 117/15 1921 upphöra att gälla.



Syftet med reservatet

Syftet med reservatet är att

- Bevara, utveckla och delvis återskapa ädellövsdominerade naturskogar, såväl i som ovanför ravinen, med de olika växt- och djurarter som är knutna till dessa biotoper.
- Bevara och utveckla Forsakarsravinen och Lillaforsskogens vattendrag med de växt- och djurarter som är knutna till dessa vattendrag.
- Bevara och eventuellt nyskapa öppna beteshävdade gräsmarker med hävdgynnade växt- och djurarter.
- Bevara och utveckla biologisk mångfald i de olika livsmiljöerna.
- Bevara, underhålla och åskådliggöra värdefulla kulturhistoriska lämningar, såväl äldre som yngre.
- Så långt möjligt, med beaktande av de ökade säkerhetsrisker som finns för nedfallande träd i stigen mot dalbotten och halkrisken på den branta kanten, tillgodose allmänhetens intresse för att uppleva områdets natur samt informera besökare om områdets karaktäristik, med dess naturmiljöer, geologi och kulturhistoria.

Föreskrifter

A. Föreskrifter med stöd av 7 kap 5 § miljöbalken om inskränkningar i markägares och annan sakägares rätt att förfoga över fastighet inom reservatet.

Utöver föreskrifter och förbud i andra lagar och författningar är det förbjudet **att**

1. bedriva täkt eller annan verksamhet som förändrar områdets topografi eller yt- och dräneringsförhållanden och landskapets allmänna karaktär som att gräva, spränga, muddra, borra, schakta, dika, dämna, dränera, tippa, fylla ut, plöja annat än på åker eller utföra annan markbearbetning,
2. bedriva husbehovstäkt,
3. anlägga väg,
4. uppföra ny byggnad eller anläggning, annat än för betesdriftens behov,
5. uppföra mast, torn eller motsvarande,
6. dra fram luft- eller markledning,
7. anordna upplag, annat än tillfälligt för skötseln av området,



8. plantera in för området främmande växter eller djur,
9. avverka träd och buskar, gallra, röja, ta bort dött träd eller vindfälle eller på annat sätt påverka vegetationen annat än efter de riktlinjer som framgår av fastställd skötselplan,
10. uppföra stängsel eller andra hägnader utom för jordbrukets behov,
11. gödsla eller tillföra gödselmedel, jordförbättringsmedel eller kemiska bekämpningsmedel,
12. stödutfodra betesdjuren,
13. hålla djur i betesfällorna under perioden 1 december – 25 april,
14. bedriva jakt.

B. Föreskrifter med stöd av 7 kap 6 § miljöbalken om markägares och annan sakägares skyldighet att tåla visst intrång.

För att tillgodose syftet med reservatet förpliktigas markägare och innehavare av särskild rätt till fastighet att tåla att följande anordningar och åtgärder vidtas inom reservatet:

1. utmärkning av och upplysning om reservatet,
2. röjning, gallring och avverkning av träd, samt behandling av gräsvegetation genom slaghackning m m, så som närmare anges i fastställd skötselplan,
3. skötsel av betesmarker innefattande årlig betesdrift, uppsättande och underhåll av stängsel m m enligt fastställd skötselplan,
4. utförande och underhåll av anläggningar och anordningar för allmänhetens tillgänglighet enligt fastställd skötselplan,
5. uppföljning av områdets skötsel och miljöövervakning.



C. Ordningsföreskrifter med stöd av 7 kap 30 § miljöbalken.

Utöver föreskrifter och förbud i andra lagar och författningar är det förbjudet **att**

1. göra upp eld,
2. framföra motordrivet fordon, rida eller cykla, annat än på allmän väg,
3. tälta eller ställa upp husvagn, husbil eller motsvarande,
4. medföra okopplad hund eller annat lösgående husdjur,
5. skada levande eller döda stående eller liggande träd och buskar samt skada vegetation i övrigt, till exempel genom att gräva upp växter,
6. klättra i ravinslutningarna nedströms övre fallet,
7. anbringa tavla, plakat, skylt, affisch, inskrift eller därmed jämförlig anordning, informations- och reservatsskyltar samt gränsmärken undantagna,
8. nyttja området för tävling, övning, lägerverksamhet eller annan aktivitet som kan inverka störande på naturmiljön eller för det rörliga friluftslivet.

Föreskrifterna under A och C skall inte utgöra hinder för åtgärder i samband med skötsel av området samt anordnande av information i enlighet med av Länsstyrelsen fastställd skötselplan eller för normalt underhåll av vägar, stigar och dammläggningar eller för utrivning av dammar efter beslut av Miljödomstolen.

Länsstyrelsen erinrar om att det enligt 7 kap 7 § miljöbalken kan meddelas dispens från föreskrifterna om det finns särskilda skäl.

Beskrivning av området

Strax väster om Degeberga kommer Forsakarsbäcken ned längs Linderödsåsens NO-sluttning, från sina källor uppe på urbergshorsten. De sista 750 m rinner bäcken i den upp till 40 m djupa Forsakarsravinen, innan den når slättlandet i öster. Ravinen har troligen bildats genom glacifluvial erosion av en isälv. På några platser bröt sig älven igenom tvärgående bergryggar, bl a vid Pysslingaberget och Pysslingakyrkan. Andra berggribbor hann erosionen inte bryta ner och där bildar vattendraget idag ett par vattenfall, som tillsammans utgör ett av Skånes högsta



vattenfall. Det övre fallet har en fallhöjd på 7,4 m och det nedre, som är delat i två av en avsats, ”karet”, har en total fallhöjd på 10,6 m.

Forsakarsområdet har under lång tid haft stor betydelse för människan, vilket återspelas i de fossila åkermarker, en stensättning och boplats som påträffats i området och som eventuellt sträcker sig ända tillbaka till stenåldern. Ett flertal sägner finns knutna till den trolska Forsakarsravinen och ända in på 1900-talet var det många som inte vågade sig in i ravinen av rädsla för de sagoväsen som bodde där. Utredningsområdet tillhör två byar, Degeberga och Borråkra. Kartor från 1700- och 1800-talen visar att Borråkras marker, norr om ravinen, i huvudsak nyttjades för åker- och slätterbruk. Degebergas marker utgjordes i huvudsak av samfällda utmarker. Under slutet av 1800-talet och första hälften av 1900-talet nyttjades Forsakarsbäckens kraft för kvarn- och sågverksamhet. I området finns fortfarande tre dammar samt husgrunder vid den övre dammen. Under 1800-talets sista decennier började turisterna hitta till Forsakar och under en period strömmade även en stor mängd besökare till ravinens dansbanor. Marken kring övre dammen skänktes till Skånes Naturskyddsförening år 1916 och sedan år 1929 har denna del av ravinen varit fridlyst naturminne/naturreservat. Övriga delar av reservatsområdet ägs av staten och privata markägare, men hela ravinen har i stort sett lämnats för fri utveckling sedan slutet av 1960-talet. Norr om ravinen har dock skogsbruk bedrivits i ytterligare ett par decennier.

Forsakarsravinen sluttningar är klädda med lummig bokskog och här finns rikliga mängder död ved i olika dimensioner och nedbrytningsstadier. Den artrika Forsakarsbäckens naturliga lopp karaktäriseras av steniga bottnar och strömmande sträckor, men vid de tre dammarna söker sig vattnet fram över sedimentmassorna. Utmed bäcken blandas boken upp med bl a ask, alm och al, medan det i magra krönlägen ovanför ravinen kommer in tall, ek och en bland boken. Mot norr finns barr- och lövplanteringar, med inslag av främmande trädslag, i bokskogen. Bokskogen i ravinen hyser en rik fauna, med många skyddsvärda arter, bl a den fridlysta och för området kända skalbaggen bokskogslöpare (*Carabus intricatus*). I ravinsluttningarna finns de flesta av våra förnålevande snäckor och utmed bäcken häckar vanligen både forsärsla och strömstare.

Lillaforsskogen i områdets norra del är en näringsrik, fuktig, delvis översilad ask- och almdominerad ädellövskog som genomkorsas av flera mindre vattendrag. Området var tidigare en trädklädd slätteräng, vilket innebär att trädkontinuiteten sannolikt är mycket lång. Skogen ingick i Världsnaturfonden WWF's projekt ”Landmollusker i naturvården” och vid inventeringar har bl a nålsnäcka (*Acicula polita*) och bukspolsnäcka (*Macrogastera ventricosa*) påträffats. I anslutning till projektet har även andra organismgrupper inventerats och skyddsvärda arter som rosa lundlav (*Badicia rosella*), igelkottsröksvamp (*Lycoperdon echnatum*),



vattenmyrlejonslända (*Osmylus fulvicephalus*) och mindre hackspett (*Dendrocopus minor*) har då noterats.

På Borråkras marker i norr finns en torr till våt betesmark, med flera hävdgynnade arter, bl a majnycklar (*Dactylorhiza majalis*). I kanten av den öppna gräsmarken, gränsande mot Lillaforsskogen, står en liten klubbaskog. Söder om Huarödsvägen finns en brukad åker.

Ärendets handläggning

Naturvårdsverket har förvärvat fastigheten Borråkra 3:2 av Domän AB för naturvårdsändamål. Dokumentation samt förslag till reservatsbeslut och skötselplan har på uppdrag av Länsstyrelsen i Skåne län utarbetats av naturvårdskonsult Elisabet Wallsten.

Markägare, övriga kända sakägare och berörda myndigheter har förelagts att inkomma med erinringar mot förslaget. Synpunkter och erinringar har kommit in, som föranlett mindre justeringar i förslaget. Överenskommelse om intrångsersättning eller markförvärv har träffats med berörda markägare. Länsstyrelsen har redovisat och bemött inkomna synpunkter och erinringar, vilket redovisas i bilaga 2 till beslutet. Sist i denna bilaga har Länsstyrelsen redovisat säkerhetsaspekter för besökande av reservatet.

Naturvårdsverket, Sveriges Geologiska Undersökning och kommunen har tillstyrkt förslaget.

Skäl för beslut

Naturreseptatet är ett representativt exempel på Linderödsåsens nordsluttnings ravin- och ädellövskogslandskap. Bokskogen med naturskogskaraktär och Forsakarsbäcken med dess vattenfall och strömmande sträckor hyser en rik fauna, med många skyddsvärda arter. I den fuktiga ask-almdominerade ädellövskogen Lillaforsskogen finns också ett flertal intressanta växt- och djurarter. I betesmarken i norr har hävdberoende arter en chans att finna lämpliga livsmiljöer. Växlingen mellan ädellövskogar och öppna hävdade marker är ett positivt inslag i landskapet. Forsakarsravinen och dess kringliggande marker har länge haft stor betydelse för människan, vilket bl a syns i den stora rikedom av fornlämningar som finns i området. Ravinen är ett uppskattat besöksmål för det rörliga friluftslivet där dock riskfrågorna med hänsyn till halk- och fallolyckor samt nedfallande träd bör kon-



sekvensbedömas innan insatser för anvisande av människor kommer till utförande.

Inom naturreservatet finns flera naturtyper som listats i EU:s Habitatdirektiv, bl a de särskilt prioriterade naturtyperna *artrika torra-friska låglandsgräsmarker av fennoskandisk typ (SF) (6270), *boreonemorala, äldre naturliga ädellövskogar av fennoskandisk typ med rik epifytflora (SF) (9020), *lövsumpskogar av fennoskandisk typ (SF) (9080), och *alluviala lövskogar som tidvis är översvämmade (91E0). I området har även ett flertal rödlistade arter samt någon art som finns listad i Habitatdirektivets bilaga 2 respektive Fågeldirektivets bilaga 1 noterats.

Hela eller delar av området har angivits som skyddsvärt ur naturvårds-, kulturmiljö- eller friluftssynpunkt på internationell, nationell, regional och lokal nivå och omfattas av eller ingår i:

- EU:s nätverk Natura 2000.
- Riksintresse för naturvård (N61 Linderödsåsens nordsluttning med vattendrag) och friluftsliv (F4 Kuststräckan Åhus-Simrishamn med Verkeån).
- Länsstyrelsens natur- och kulturmiljövårdsprogram, natur klass 1-, 2- och 3-objekt (15a Borråkra (N2), 15b Forskar (N1), del av 15c Bjären (N3)).
- Riksantikvarieämbetets fornminnesregister, flera objekt som helt eller delvis berör området.
- Kristianstads kommuns översiktsplan (natur och friluftsliv).
- Kristianstads kommuns förslag till naturvårdsplan, klass 1 (23 Forsakar).

För att skogsmarkernas bevarandevärden ska finnas kvar och naturskogskvaliteterna ytterligare utvecklas måste de bokdominerade ädellövskogarna tillåtas en utveckling med i huvudsak naturlig intern beståndsdynamik, för att öka åldersvariationen liksom tillgången på död ved i olika dimensioner och nedbrytningsstadi-er. Inträngande barr ska tas bort i samtliga skogar och boken hållas tillbaka i den ask-almdominerade Lillaforsskogen. Hot mot naturskogsartade ädellövs- och fukt-lövsbestånd är bl a skogsbruk, borttagande av död ved, användning av gödsel- eller bekämpningsmedel samt ändrad vattenregim.

För att naturbetesmarkernas bevarandevärden ska finnas kvar och eventuellt även nyskapas ska markerna hävdas genom naturvårdsinriktad betesdrift. Åkern ska brukas ekologiskt eller ställas om till betes- och/eller slåttermark, för att minska kvävebelastningen på bäcken och anslutande brynmiljöer. Hot mot de öppna hävdade markerna är bl a för svag eller helt utebliven hävd samt användning av gödsel- eller bekämpningsmedel.

Av ovan redovisade skäl och med syfte att bevara biologisk mångfald, vårda och bevara värdefulla naturmiljöer samt för att skydda, återställa eller nyskapa värde-



fulla naturmiljöer för skyddsvärda arter bör det angivna området avsättas som naturreservat.

Förordnandet är förenligt med grundläggande bestämmelser för hushållning med mark- och vattenresurser samt med kommunens översiktsplan.

Föreskrifterna om inskränkningar och förfogandet av fastigheter i naturreservatet har utformats så att en från ekologisk, social, kulturell och samhällsekonomisk synpunkt långsiktigt god hushållning tryggas. Länsstyrelsen gör den bedömningen att ordningsföreskrifterna inom naturreservatet är av så begränsad omfattning att de inte innebär något allvarligt försvårande av områdets utnyttjande i enlighet med vad som gäller enligt allemansrätten.

Skötselplan och förvaltning av naturreservatet

Skötselplan

Enligt 3 § förordning (1998:1252) om områdesskydd enligt miljöbalken m.m. skall en skötselplan ingå i varje beslut om bildade av ett naturreservat. Skötselplanen fastställs av Länsstyrelsen i särskilt beslut.

Förvaltning

Länsstyrelsen är förvaltare av naturreservatet och skall fortlöpande samråda med markägare, berörda myndigheter och andra berörda vid förvaltningen.

Naturreservatets gränser skall märkas ut enligt svensk standard (SIS 03 15 22) och Naturvårdsverkets anvisningar.

Detta beslut kan överklagas till regeringen, miljö- och samhällsbyggnadsdepartementet, se bilaga 3.

I den slutliga handläggningen av detta ärende deltog landshövding Göran Tunhammar, beslutande, naturvårdsdirektör Camilla Jönsson, Ida Thuresson, plan- och bostadssektionen, Jonas Söderstjerna, rättssektionen och Anders Larsson, miljöavdelningen, föredragande.

Göran Tunhammar

Anders Larsson



Bilagor

1. Karta med reservatets avgränsning
2. Inkomna synpunkter och bemötanden
3. Hur man överklagar

SÄNDLISTA

Naturvårdsverket, 106 48 Stockholm

Boverket, Box 534, 371 23 Karlskrona

Riksantikvarieämbetet, Box 5405, 114 84 Stockholm

SGU, Box 670, 751 28 Uppsala

Kristianstads kommun, kommunstyrelsen, Rådhuset, 291 80 Kristianstad

Lantmäterimyndigheten i Kristianstads kommun, Stadsingenjörskontoret,
291 80 Kristianstad

Skogsstyrelsen, Region öst, Box 234, 291 23 Kristianstad

Vägverket, Region Syd, Box 543, 291 25 Kristianstad

Dan Gärdenfors, Henriksgatan 1F, 211 58 Malmö

Rebecca Gärdenfors, c/o Albinsson, Vårbacka Sjövik 21, 775 95 Krylbo

Anette Wald Gärdenfors, Köpenhamnsvägen 80C, 217 71 Malmö

Peter Gärdenfors, Sandgatan 14B, 223 50 Lund

Ulf Gärdenfors, Malma Parkväg 12B, 756 45 Uppsala

Mona Lindberg, Stora Månhällevägen 2, 297 31 Degeberga

Ingvar Lindberg, Stora Månhällevägen 2, 297 31 Degeberga

Bengt-Arne Andersson, Vittskövle Vångaväg 90, 297 91 Vittskövle

Sten-Åke Andersson, Vittskövlavägen 8F, 297 91 Vittskövle

Naturskyddsföreningen i Skåne, Box 1013, 221 04 Lund

Kopia till

Mark- och Exploateringskontoret, Kristianstads kommun, 291 80 Kristianstad

Byggnadsnämnden, Kristianstads kommun, 291 80 Kristianstad

Milj- och hälsoskyddsnämnden, Kristianstads kommun, 291 80 Kristianstad

Kommunekologen i Kristianstads kommun, 291 80 Kristianstad

Lantmäterimyndigheten, Lantmäteriet, Box 50590, 202 15 Malmö

Polismyndigheten i Skåne, Polisområde Nordöstra Skåne, Box 545, 291 25 Kristianstad

Degeberga Byalag, c/o Gorm Wigforss, Sandliljevägen 21, 297 31 Degeberga

Skånes Ornitologiska Förening, Box 96, 221 00 Lund

Naturskyddsföreningen i Kristianstad c/o Christer Neideman, Hammarspyntvägen 63,
291 50 Kristianstad

Nordöstra Skånes Fågelklubb c/o Nils Waldemarsson, Skånegatan 6,
295 32 Bromölla



-

Miljöavdelningen (kulturmiljösektionen, naturskyddssektionen, landskapssektionen, vat-
tensektionen)

Plan- och bostadssektionen

Registrering (VIC-natur)

Skåne läns författningssamling

Akten



Naturreseptatet Forsakar med Lillaforsskogen

